



# פרי קודש היולאים

**לעילוי נשמת**  
נכד רבינו הגה"ק זצ"ל  
הרה"ג מאיר יהודא בהרה"ג  
רבי בנימין זאב קרויס זצ"ל  
רב דק"ק בלאדוש ובה"ק  
נלב"ע כ"ב כסלו תשל"ה  
ולע"ג הרה"ח ר' חיים זאב  
ב"ר אשר זעליג רומן ז"ל  
חתן הרה"ג  
רבי בנימין זאב קרויס זצ"ל  
נלב"ע כ"ו כסלו תשי"ט  
**הנצב"ה**

פר' וישב תשפ"ג

בס"ד, גליון מס' 41

מתורתו ומורשתו של רבינו הגה"ק הילל זצ"ל  
אבדק"ק סאסרעגען זי"ע

## פר' וישב

אפיקורסות, תאוות וחברה רעה, גורמים לו לאדם לעבור על דעת קונו

### וּמִצְאָהוּ אִישׁ וְהֵנָּה תֵּעָה בְּשָׂדֶה

(בראשית ל"ז ט"ו)

אדם ריקים ופוחזים ו"אוי לרשע אוי לשכנו" (נגעים פי"ב מ"ו).

כתב ב"בעל הטורים", תועה, ג' במסורה הכא ואידך (שמות כ"ג ד')

"חמורו תועה" ואידך (משלי כ"א ט"ז) "אדם תועה מדרך השכל".

וזה הרמז בג' פעמים "תועה" שבמסורה, דהיינו ג' מיני תועים, "חמורו תועה" זה התועה מצד החומר העכור הגשמיות והתאוות, "אדם תועה מדרך השכל" הוא התועה מצד דעות כוזבות ואפיקורסות, ו"מצאהו איש והנה תועה בשדה" הוא התועה מצד החברה הרעה<sup>2</sup>, ומכולם יש להישמר.

נראה ליל' לפרש המסורה שבא לרמז על ג' הגורמים לאדם שיעבור על דעת קונו ח"ו. יש אשר מצד דעות כוזבות ומחשבות כפירה סר לבו מקיום תורה ומצוות, ויש אשר החומר העכור והתאוות הגשמיות הן המעבירות אותו מקיום המצוות, ויש אשר תועה מצד חברת בני

כדי להיות באחוה ושלוש יש לנהוג לפני משורת הדין

### כִּי שָׁמַעְתִּי אֲמָרִים נִלְכָּה דִתְיָנָה

(בראשית ל"ז י"ז)

על שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא עבדו לפני משורת הדין". ואמרו (יומא ט' ע"ב) שבית המקדש חרב מפני שנאת חנם, והרי דהא בהא תליא.

"דתינה" נוטריקון "דת ודין", שהם מבקשים להעמיד דבריהם על דין תורה ולא לפני משורת הדין, וזה הגורם שלא יוכלו להיות באחוה וכמו שאמרו חז"ל (בבא מציעא ל' ע"ב) "לא חרבה ירושלים אלא

השומע בת קול ואחרים לא שמעוה סימן הוא שעליו לבדו לפעול בענין

### וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּצְלָהוּ מִיָּדָם

(בראשית ל"ז כ"א)

לראש ישיבה ולא את אילפא אע"פ דהוי גמיר טפי מר' יוחנן, עיי"ש. וממה שר' יוחנן לא אמר לאילפא את מה ששמע ממלאכי השרת, למדנו שכאשר שומע אדם בת קול ואחרים לא שמעוה סימן הוא לו שעליו לבדו לפעול בענין.

איתא במדרש (ילקוט שמעוני רמז קמ"א) "אילו הי' יודע ראובן שהקב"ה כותב אחריו וישמע ראובן ויצילהו מידם, בכתפיו היה טוענו ומוליכו אצל אביו".

והנה על הפסוק הקודם "ונראה מה יהיו חלומותיו" אמרו חז"ל (רש"י על פי מדרש) "רוח הקודש אומרת וכו' נראה דברי מי יקום". ואת דברי רוח הקודש האלו שמע רק ראובן, ואשר על כן נסמכו הפסוקים "ונראה מה יהיו חלומותיו - וישמע ראובן", כי ראובן לבדו שמע, אך הי' סבור שגם אחיו שמעוה וגם הם בעצה אחת עמו בהצלת יוסף.

שמעתי בשם אבי זקני הגאון זצ"ל זי"ע<sup>3</sup> על מה דאיתא בגמ' (תענית כ"א ע"א) דאילפא ור' יוחנן הלכו לעסוק במסחר מפני העניות, ושמע ר"י שני מלאכי השרת שרצו לפגוע בהם מפני שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, ולא פגעו בהם מפני שיש בהם מי עתיד להתגדל ואין זמנו למות, ואמר ר"י לאילפא שהוא מבקש לחזור לעסוק בתורה, ואילפא הלך לבדו למסחר. ולכשחזר מינו את ר"י

<sup>1</sup> רבינו הגה"ק זצ"ל מזכיר רעיון זה בספרו פעמים רבות ובאחד המקומות כתב כן בשם ה"אהל יעקב" מדובנא.

<sup>2</sup> א"ה. ואפשר שזה ביאור המשך הכתוב, שהתועה מצד החברה הרעה אומר "את אחי אנכי מבקש" שמבקש למצוא חן בעיני החברה הרעה, ועל זה אמר לו האיש "נסעו מזה כי שמעתי אומרים וגו'", כלומר שאין לו לבקש למצוא חן בעיניהם כי כן דרך החברה הרעה שאין שלום לרשעים אמר ד', ודוק.

<sup>3</sup> ה"ה הרה"ג מוה"ר רבי הילל זצ"ל אבדק"ק אייבשיץ. ובסיום דבריו כתב רבינו הגה"ק זצ"ל "ודברי פי חכם חן ושפתיים ישק".

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." (שם בהקדמה)

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." (קודש היולאים ח"א עמ' ז')

וזהו שאמרו חז"ל במדרש, אילו הי' ראובן יודע שהתורה מעידה שהוא לבדו שמע הבת קול, הי' יודע שאין האחים בעצה עמו ועליו

לבדו לפעול, ועל כן היה מרכיבו על כתפיו ומשיבו לאביו.

(ח"א עמ' ק"ב)

אין לו לאדם לסמוך על עצמו במה שסבור שכוונתו לשם שמים

## וַיִּמְאָן וַיֵּאמֶר אֶל אִשְׁתּוֹ אֲדֹנָי וְגו'

(בראשית ל"ט ח')

ולפי זה אפשר לפרש שאשת פוטיפר אמרה ליוסף שכוונתה לשם שמים כי ראתה באצטרולוגין שלה שעתידה להעמיד בנים ממנו כדאיתא במדרש (בראשית רבה פ"ה ב'), ועל זה אמר לה יוסף שאפילו במקום מצוה ממאנים מחשש שמא לא יהא לגמרי לשם שמים, וכל שכן בדבר עבירה שממאנים אפילו אם היא סבורה שכוונתה לשם שמים.

(ח"א עמ' קי"ד)

איתא במדרש (בראשית רבה פ"ז ה') "בדבר מצוה ממאנין, בדבר עברה אין ממאנין? בדבר מצוה ממאנין, מאן יכמי (דברים כ"ה ז'), בדבר עברה אין ממאנין, לכך נאמר וימאן וכו'". נראה לפרש, דהנה אמרו חז"ל (יבמות ל"ט ע"ב) שבראשונה כשהיו מכוונים לשם שמים היו מייבמים אבל בדורות האחרונים חולצים מחשש שלא יכוונו לשם שמים ויכשלו באיסור ערות אחיו.

יוסף מען והוכיח כי התנכלו לו ונטפלו אליו

## וְהִזְפִּירְתִּי אֶל פְּרַעַה וְהוֹצֵאתִנִי מִן הַבַּיִת הַזֶּה.

## כִּי גָנַב גֹּנְבֹתַי מֵאֶרֶץ הָעִבְרִים וְגַם פֹּה לֹא עָשִׂיתִי מְאוּמָה כִּי שָׂמוּ אֹתִי בַּבּוֹר

(בראשית מ' י"ד-ט"ו)

להשליכו לבור שהוא מקום בעלי העבירות החמורות. ואף שבארץ העברים נחשב זה לעבירה חמורה וחייבים על זה מיתה, הרי גנבו אותו משם, ואינם מכירים בזה שאני משם. ועל כרחק שנטפלו אליי סתם וכל הענין אינו אמת, ולכן מן הדין להוציאני מכאן לגמרי.

וזהו שאמר "והוצאתני מן הבית הזה" לגמרי, "כי גנוב גונבתי מארץ העברים" ואי אפשר לדוני כדינם במיתה, "וגם פה" במצרים, "לא עשיתי מאומה" אין חטא זה נחשב לחמור "כי שמו אותי בבור" מקום חייבי מיתה, ועל כרחק שסתם נטפלו אלי ועל כן מן הדין להוציאני לגמרי מבית הסוהר.

(ח"א עמ' ק"ו)

יש לדקדק למה בתחילה קראו "בית" ולבסוף "בור". גם מה שייכות "כי גנוב גונבתי מארץ העברים", הרי טענתו פשוטה שלא עשה מאומה ששמו אותו בבית הסוהר.

ונראה לפרש, דהנה את אסירי המלך שעברו עבירות חמורות שמים ב"בור" שהוא מקום חייבי מיתה, ואילו את האסירים הקלים אין משליכים לבור אלא ב"בית" הסוהר - מקום פחות חמור. ואת יוסף שמו ב"בור" שהוא מקום בעלי העבירות החמורות.

וזה מה שטען יוסף כי התנכלו אליו ונטפלו לו שלא כדין. כי גם אילו צדקו דברי אשת פוטיפר, הרי במצרים אין זה נחשב לחטא חמור כי הם שטופי זימה (כדכתב רש"י לעיל י"ב י"ט), ואם כן לא הי' להם

על ידי לשון הרע עלול להכשל ח"ו בג' העבירות החמורות

## עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אֲרָבְעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל מְכָרָם בְּפָסֶף צִדִּיק וְגו'

(עמוס ו' ב')

וכן שמכרוהו למצרים המלאה גילולים (כדכתב רש"י שמות ט' כ"ט) ויוסף הצדיק הי' יחיד בצדקו במשך עשרים ושתים שנים, ולולא הי' עומד בצדקו כבר הי' נכשל בעון עבודה זרה. וכן בגילוי עריות על ידי אשת פוטיפר לולא נראתה לו דמות דיוקנו של אביו ח"ו הי' נכשל.

וזה הרמז בפסוק "על שלשה פשעי ישראל" אלו ג' העבירות החמורות עליהן נאמר יהרג ואל יעבור, "ועל ארבעה" זהו לשה"ר, "לא אשיבנו" אל תשיבני שאין זה אלא גוזמא, והראי' "על מכרם בכסף צדיק" ממכירת יוסף שעל ידי לשון הרע כמעט עברו ונכשלו בג' העבירות החמורות.

(ח"א עמ' של"ב)

ידוע (סנהדרין ע"ד ע"א) שעל ג' העבירות החמורות עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים יהרג ואל יעבור, אך הנה יש עון רביעי והוא לשה"ר וכמו שאמרו חז"ל (ערכין ט"ו ע"ב) "כל המספר לשון הרע מגדיל עונות כנגד ג' עבירות עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים".

ואל תשיבני על הרביעית שאינה אלא דרך גוזמא בעלמא ולא שבאמת לשון הרע חמור כל כך, צא ולמד שעל ידי לשון הרע אפשר להכשל בג' העבירות החמורות, כי כן מצינו ביוסף, שנאמר (בראשית ל"ב) "ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם" ומזה נגרם שהשליכוהו לבור שהיו בו נחשים ועקרבים, שלולא סגר ד' פיהם כבר היו גורמים שפיכות דמים, וגם רצו להרגו לולא הצילו ראובן.

"לזאת אהובי בני רחימי לכבדני בתורה ומעשים טובים, אשר היא חיינו ואורך בעולם הזה ובעולם הבא..."

(שם בהקדמה)

"...ולבני ד' יאריך ימיכם ושנותיכם בנעימים עם כל אשר לכם, להזכירני לטובה לקבוע עתים לתורה בכל יום ויום..."

(קודש הילולים בהקדמה)



## יומא דהילולא

לקראת יומא דהילולא של רבי אברהם יהודה פולק זצ"ל

בן רבינו הגה"ק רבי הילל זצ"ל

נלב"ע בכ"ו כסלו תרצ"ד

(ויוג' הרבנית מרת מירש ע"ה בת רבי שלמה) נלב"ע בכ' כסלו תרפ"א

רבי אברהם יודא זצ"ל נולד בשנת תרי"ז. למד בישיבה בעיר סיקס שבהונגריה (אפשר שהי' זה אצל ה"חחן סופר" שהרביץ תורה שם). בהגיעו לפרקן נשא את מרת מירש בת ר' שלמה. הי' דר בעיר אינטער סאָטש סמוך למאדיאר לאפוש, ועמד לימין הרב דלאפוש (הג"ר משה דוד טייטלבוים זצ"ל) בניהול הישיבה ובהרבצת תורה לתלמידים.

מסופר כי פעם אחת הי' רבי אברהם יהודא בעיירת מרפא מקום המרחצאות, ושמע שהרה"ק בעל ה'אמרי יוסף' מספינקא זצוק"ל נמצא שם, וחפץ מאד ללכת לבקר אצלו. ויהי בהיות הבוקר, אחר שהתפלל וסעד פת שחרית, פנה לבית אכסנייתו של הרה"ק מספינקא, אך כשהגיע לשם לא הכניסו אותו בקודש פנימה כי הרבי עדיין לא התפלל. לפליאתו על השעה המאוחרת הסבירו לו הגבאים, שלרבי יש מנהג קבוע בכל יום, לחלק סכום מסוים לצדקה קודם תפלתו על פי כוונות ויחודים (מנהגו הי' לחלק ח"י זהובים קודם התפלה), ומכיון שהוא עכשיו בנאות דשא ומעטים הם המשחרים פניו, אין תחת ידו את הסכום הנדרש. כששמע רבי אברהם יהודא זאת, הניח על השולחן את מלוא הסכום ובלבד שהרבי יוכל להתפלל.

לבקשתו להיות בחדרו של הרבי בשעה שמתפלל, השיבו לו שמנהגו להתפלל בחדרו לבדו בלא נוכחות אנשים אולם לאחר התפילה יוכל להכנס אליו ואכן אחר התפילה נכנס אל הרה"ק בעל אמרי יוסף, שנענה ואמר לו יישר כח, בזכותך יכולתי להתפלל היום, כי לולי נדבת לבך לא הייתי יכול לגשת לתפילה. אמנם, גם אני אברכך, שאיש מזרעך לא ימות מדרכי התורה והיראה! (בלשונו הק' "זאל נישט פארפעליין ווערן"). ואכן זכה רבי אברהם יודא זצ"ל ליטע נטע נאמנים בישראל, ומשפחות של יראים ושלמים מזרעו מפארים את כרם בית ישראל בארה"ק ובארה"ב.

בנו הרה"ח ר' אליעזר ז"ל סיפר כי פעם שמע את הרבי מספינקא הרה"ק ר' יעקב יוסף זצ"ל מספר את הסיפור הנ"ל שפעם ה'אמרי יוסף' לא הי' יכול לגשת לתפילה כי לא הי' תח"י מעות לצדקה כמנהגו, והגיע איזה אונגרישע יוד ונתן את הסכום וכו'. נענה ר' אליעזר ואמר "בדידי הוי עובדא, אני הייתי שם עם אבי ז"ל". מני אז בכל פעם שהי' נכנס לבית מדרשו הי' מקרבו ומושיבו על ידו.

רבי אברהם יהודא נלב"ע כשהוא בן ע"ז שנים, בכ"ו כסלו תרצ"ד ומנו"כ בטרנגו לאפוש. זוג' מרת מירש נלב"ע בכ' כסלו תרפ"א ומנו"כ שם. תנצב"ה.

יצויין כי ניניו זכו להיות אלו שהו"ל בשנת תשנ"ח את ספרו של רבינו הגה"ק זצ"ל "קודש הילולים" שהי' ספון בכת"י עד אז, אשריהם שזכו וזיכו את כולנו, צאצאיו, וכל בית ישראל להנות מאורו של רבינו הגה"ק זצ"ל.



יישר כח לנכדו הרה"ח ר' מרדכי לייפר הי"ו על עזרתו בהכנת המאמר.

"עיקר כיבוד אב ואם לעשות רצון אבינו שבשמים כי זה נחשב לאבות כאילו המה עושים, והעיקר לקבוע עתים בכל יום ויום לתורה..." (שם בהקדמה)

"...מי שזכה להיות לו בנים וחתנים צדיקים וכו' המעשים שלהם יהיו לו למשען בעולם הבא וכו' ואין לנו חסד גדול מזה..." (עפ"י קודש הילולים בהקדמה)

## דברי התענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבנו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים"

חותנו של רבינו הגה"ק הלל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

קישור מימרות דרב כהנא

### והבור ריק אין בו מים, אבל נחשים ועקרבים יש בו

ואח"כ הוסיף שמן עד כדי שיעור, לא יצא ידי חובתו (רא"ש שבת פ"ב סוף סי' ז). וכיון שיתן את השמן לפני ההדלקה, יש לחשוש שמא יתן שמן יותר מכשיעור, דהלוא א"א לצמצם, וידליק הבית אחר שיעור מצוותו. אבל בזמן שיעור המצוה, שלוחי מצוה אינן ניזוקין אפילו היכא דשכיח היזקא.

ובזה יש להמשיך את המימרות של רב כהנא אמר רב תנחום. דהנה כיון שראובן שהיה מכווין להציל את יוסף ולהשיבו אל אביו, מדוע אמר להשליכו לבור שיש בו נחשים ועקרבים, דשכיח היזקא. אלא צריך לומר, שראובן סבר דשלוחי מצוה אינן ניזוקין אפילו בשכיח היזקא. ויוסף היה שליח מצוה מאביו, שאמר לו 'לך נא ראה את שלום אחיך וגו' והשיבני דבר'. ולפי סברא זו, יש לומר דהדלקה עושה מצוה, כנ"ל.

ולכן אמר רב תנחום, נר חנוכה שהניח למעלה מעשרים אמה פסולה, דייקא, ולא אמר ימעט. כמו שפירשו התוס' (שבת כב. ד"ה נר חנוכה), דלמ"ד הדלקה עושה מצוה היה צריך להאריך ולומר, יכבנה וימעטנה וידליקנה. ושפיר שייכים המימרות דרב כהנא להדדי, ודוק.

[ובספר מראה הבזק להג"ר בנימין זאב קרויס חתן רבינו הגה"ק בעל קודש הילולים הביא דברי חותנו-זקנו אלו, והוסיף לקשר גם את המימרא הקודמת (שבת כא:), תנן התם גין היוצא מתחת הפטיש ויצא והזיק, חייב וכו'. הניח חנוני את נרו מבחוץ חנוני חייב, רבי יהודה אומר, בנר חנוכה פטור. וביאר, דמשום שהדלקה עושה מצוה היה צריך ליתן השמן קודם ההדלקה, אלא שא"א לצמצם, ולכן פטור על הדלקת הבירה, אע"פ שבודאי אירעה אחר שיעור ההדלקה, שהרי בתוך השיעור שלוחי מצוה אינן ניזוקין אפילו היכא דשכיח היזקא, כדחזינן מדרב תנחום, ודוק].

במסכת שבת (דף כא:), אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרב תנחום, נר חנוכה שהניח למעלה מעשרים אמה פסולה, כסוכה וכמבוי. ואמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרב תנחום, מאי דכתיב 'והבור ריק אין בו מים' וכו', מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו.

ורבים בתורה ובחכמה קמים עליו, לקשר את שתי המימרות להדדי. ואת אשר אחזה נראה בעיני, עפ"י הא דאיתא במסכת הנ"ל (דף כה:), תניא, ר"ש בן אלעזר אומר אין מדליקין [- נר שבת] בצרי. מאי טעמא, אמר רבה, מתוך שריחו נודף גזירה שמא יסתפק ממנו. א"ל אביי, לימא מר מפני שהוא עף. פירש רש"י, ונדבק בכתלי הבית ומדליק את הבית. ומשני הגמרא, חדא ועוד קאמר וכו', עי"ש. והקשו בתוס' (ד"ה ולימא), תימה, אם הטעם הוא משום סכנה, הוי ליה למימר, אפילו בחול נמי ליתסר [- כדאמר להלן, אין מדליקין בנפט לבן אפילו בחול, מפני שהוא עף], עי"ש. ונראה לבאר קושייתם, אפילו בחול, היינו בהדלקת נר חנוכה שגם הוא נר מצוה, יש לאסור שמן צרי משום הסכנה, דלא אמרינן שלוחי מצוה אינן ניזוקין היכא דשכיח היזקא (פסחים ח:), וכ"ש בשבת.

ועוד יש לומר, דלעולם שלוחי מצוה אינן ניזוקין גם במקום דשכיח היזקא, אבל בנר חנוכה היה יכול להדליק בשמן צרי ולהקפיד שלא ליתן יותר מהשיעור הנצרך למצוה, שהוא עד שתכלה רגל מן השוק. וכיון שאי אפשר לצמצם, יתן מעט שמן ויעמוד ליד הנר ויוסיף מדי פעם מעט שמן עד שיעבור הזמן. ולכן לא הזכירו בגמרא איסור הדלקה בשמן צרי לגבי נר חנוכה, אלא רק לגבי נר שבת, שאי אפשר לעמוד ולהוסיף בו שמן משתחשך. וכל זה רק למ"ד הנחה עושה מצוה. אבל למ"ד הדלקה עושה מצוה צריך שיהא שמן בנר כשיעור קודם ההדלקה, ואם הדליק



## ברכת מזל טוב

להרה"ח ר' חנינא עבי פרקש הי"ו (בן גאלדא בת בילא בת רבקה בת רבינו הגה"ק זצ"ל)  
לרגל השמחה במעונו בהולדת הנין בשעטמו"צ  
בן לנכדו הר"ר ירמיהו ארי' הי"ו בן הר"ר יצחק שלמה הי"ו  
יהי רצון שיזכה לרוות ממנו ומכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה לתפארת אבות,  
ויתקיים בהם "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם, אמן.

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים, להנצחה והודעה על שמחה

נא לשלוח לכתובת: [info@Kodesh-Hilulim.com](mailto:info@Kodesh-Hilulim.com)

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.